

PM 2005 RVII (Dnr 326-482/2005)

Anhöriganställda inom omsorgen om äldre och funktionshindrade i Kista och Rinkeby

Hemställan av Kista stadsdelsnämnd 27 januari 2005

Hemställan av Rinkeby stadsdelsnämnd 3 mars 2005

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Rinkeby och Kista stadsdelsnämnders hemställan anses besvarade med vad som anförs i denna promemoria.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att i kommande avtal se över anhöriganställningar enligt vad som anförs i borgarrådets synpunkter.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Bakgrund

Stadsdelsnämnderna i Kista respektive Rinkeby har båda gjort en framställan till kommunstyrelsen med en begäran om att kommunstyrelsen ska genomföra en översyn av hanteringen av anhöriganställningar.

Bakgrunden till stadsdelsnämndernas framställan är bland annat brister vad gäller anhöriganställdas kompetens och utförande av insatser som framkommit i uppföljningar av den öppna hemtjänsten. Rinkeby stadsdelsförvaltning skriver i sitt tjänsteutlåtande att förvaltningen utifrån beskrivna förhållanden inte kan säkerställa en kvalitativ god vård och omsorg för de äldre som vårdas av anhöriga. Mot bakgrund av detta har Rinkeby stadsdelsförvaltning tagit beslut om riktlinjer för anhöriganställningar som bland annat innebär att stadsdelsförvaltningens äldreomsorg ska vara arbetsgivare för samtliga anhörigvårdare och ansvara för bedömningen av den anhöriges lämplighet för uppgiften.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret, kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning samt kommunstyrelsens pensionärsråd.

Stadsledningskontoret delar Kista och Rinkeby stadsdelsnämnders uppfattning att det är angeläget att de kvalitetsbrister som framkommit i stadsdelsförvaltningarnas uppföljningar av hemtjänsten åtgärdas. Kommunfullmäktige har gett kommunstyrelsen i uppdrag att utarbeta riktlinjer för kvalitetsuppföljning av hemtjänst, ledsagning och avlösning. Staden ska genom dessa få instrument för att kontrollera tjänsternas kvalitet. Stadsledningskontoret anser att många av de brister som framkommit i Kista och Rinkeby stadsdelsförvaltningars uppföljningar kan förhindras genom förbättrade och kontinuerliga uppföljningar. Vidare anser stadsledningskontoret att möjligheten att önska en anhörig som utförare av insatser i grunden inte är en del av kundvalet. Det är arbetsgivaren som avgör om en anställning är lämplig. I samband med kommande revidering av stadens riktlinjer för prövning av bistånd för socialtjänstens omsorg av äldre och funk-

tionshindre kommer också riktlinjerna för anhörganställningar att ses över. Enligt Kista och Rinkebys uppföljningar har endast ett fåtal av de anhörganställda kompetens i det arbete de utför. Det ger i sin tur också bristande kunskaper om vad ett rehabiliterande förhållningssätt innebär. Vidare får de anhörganställda sällan kompetensutveckling, handledning, kontinuerliga personalmöten, lönesamtal etcetera. Stadsledningskontoret vill understryka att anhörganställningar inte är avsedda att användas som arbetsmarknadsåtgärd.

Kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning beslöt föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. tillstyrka stadsledningskontorets tjänsteutlåtande
2. uppdraga åt stadsledningskontoret att utreda möjligheten att i kommande avtal se över ”anhörganställdas” arbetssituation enligt nedan.

I kommande avtal med utförare inom hemtjänsten ska det krävas att utföraren kontrollerar med den som blir vårdad att den önskar att vårdas av sin anhörige och att den anhörganställda har omvårdnadskompetens och tillräckliga språkkunskaper i svenska. Den anställda måste kunna tillgodogöra sig information t.ex. vilka insatser som ska utföras, hur dokumentation ska utföras, samverkan med andra aktörer m.m. och måste därför behärska svenska språket både i tal och skrift. Det är inte möjligt att kräva vårdbiträdes eller undersköterskeutbildning men det är fullt möjligt att kräva regelbundna arbetsplatsträffar och att de anhörganställda får stöd och fortbildning. Regelbunden uppföljning av att utföraren lever upp till avtalet måste också göras av stadsdelen.

Kommunstyrelsens pensionärsråd tillstyrker stadsledningskontorets förslag till beslut.

Mina synpunkter

Stadsdelsnämnderna i Kista respektive Rinkeby har båda gjort en framställan till kommunstyrelsen med en begäran om att kommunstyrelsen ska genomföra en översyn av hanteringen av anhörganställningar. Syftet med att anställa anhöriga som utförare av beviljade vård- och omsorgsinsatser är att tillmötesgå den enskildes önskemål och behov så långt det är möjligt. Enligt stadens riktlinjer har den enskilde som fått beslut om hemtjänstbistånd möjlighet att välja en anhörig som utförare av insatserna. Precis som vid andra anställningar ska stadsdelsförvaltningen genomföra en prövning av den anhöriges lämplighet för en sådan anställning. Den anhörige kan även anställas av en privat utförare genom kundvalsmodellen.

Bakgrunden till stadsdelsnämndernas hemställan är bland annat att brister vad gäller anhörganställdas kompetens och utförande av insatser påträffats vid uppföljningar av den öppna hemtjänsten. Rinkeby stadsdelsförvaltning har tagit beslut om riktlinjer för anhörganställningar som bland annat innebär en förändring av kundvalssystemet där hemtjänst genom anhörigvårdare endast anställs av stadsdelsförvaltningens äldreomsorg och ansvaret för bedömningen av den anhöriges lämplighet för uppgiften ska ligga där. Mycket som stadsdelsnämnderna i Kista och Rinkeby tar upp är säkert befogat och jag anser att det är mycket angeläget att de kvalitetsbrister som framkommit i uppföljningar av hemtjänsten åtgärdas. Jag har stor förståelse för att stadsdelsnämnderna i Rinkeby och Kista känner oro inför att de har svårigheter att garantera kvaliteten på vård och omsorg som genomförs av anhöriga. Emellertid är jag, så som stadsledningskontoret framför i sina synpunkter, av den uppfattningen att det i dagsläget inte är möjligt att endast tillåta stadsdelsförvaltningen att anställa anhörganställda. I de ramavtal staden slutit med privata utförare finns det inget som hindrar utföraren från att anställa anhöriga som utförare av beviljade insatser. När avtalen går ut är det dock möjligt att ställa nya

krav. I god tid inför upphandlingen ska en uppföljning göras över de anhöriganställdas arbetssituation enligt vad som föreslås nedan. Därefter görs ett förnyat ställningstagande.

Inför kommande revidering av stadens riktlinjer för prövning av bistånd för socialtjänstens omsorg av äldre och funktionshindrade ska riktlinjerna för anhöriganställningar ses över.

Jag anser att många av de brister som framkommit i uppföljningarna som gjorts inom Rinkeby och Kista stadsdelsnämnder kan förhindras genom kontinuerliga riktlinjer. Ett förslag till riktlinjer för kvalitetsuppföljning av insatser inom hemtjänst, ledsagning och avlösning kommer att behandlas av kommunfullmäktige under året.

En ytterligare förutsättning för en förbättring av verksamheten är att de brister som påvisats i uppföljningarna åtgärdas av ansvarig arbetsgivare. Utgångspunkten måste också vara att de vård- och omsorgsinsatser som staden beviljar som bistånd i första hand ska genomföras av anställd personal med omvårdnadskompetens. Jag anser att den enskildes önskemål ska tillmötesgå så långt som möjligt, men arbetsgivaren måste vara den som ytterst bedömer om en anhöriganställning är aktuell.

När allt fungerar som det ska anser jag att anhöriganställningar är en mycket bra vårdform som tillgodoser den enskildes önskemål. Det är av största vikt att all vård drivs på samma höga nivå i Rinkeby och Kista som i resten av staden. En fråga jag anser förbises i diskussionen av anhöriganställda är att det ofta rör sig om unga invandrarkvinnor som anställs. Det är viktigt att anhöriganställningar inte ses som enda möjliga arbetstillfälle för dessa kvinnor. Risken finns att kvinnor tvingas ta anställning som anhörigvårdare efter påtryckningar av den anhörige. Det är nödvändigt att alla anställda inom stadens äldreomsorg, inklusive anhöriganställda, behärskar språket både i tal och skrift för att kunna tillgodogöra sig nödvändig information, hur dokumentation ska utföras, samverka med andra aktörer osv. De här aspekterna måste såväl äldreomsorgsberedningen, kommunstyrelsen som stadsdelsnämnderna ha i åtanke vid fortsatta diskussioner om anhöriganställningar. Det är mycket som Kista och Rinkebys stadsdelsnämnder tar upp som är åtgärder just för denna anhöriggrupp.

Jag anser att det i kommande avtal med utförare inom hemtjänsten ska krävas att utföraren gör en ordentlig förfrågan till den enskilde om denne önskar bli vårdad av sin anhörige. Den anhöriganställda ska ha omvårdnadskompetens och tillräckliga språkkunskaper i svenska. Den anställda måste kunna tillgodogöra sig information om t.ex. vilka insatser som ska utföras, hur dokumentation ska utföras, samverka med andra aktörer m.m. och måste därför behärska svenska språket både i tal och skrift. Det är inte möjligt att kräva vårdbiträdes- eller undersköterskeutbildning men det är fullt möjligt att kräva regelbundna arbetsplatsträffar och att de anhöriganställda får stöd och fortbildning. Regelbunden uppföljning av att utföraren lever upp till avtalet måste också göras av stadsdelen.

Under den här mandatperioden görs stora satsningar inom staden på utbildningar och kompetensutveckling för anhörigvårdare samt möjligheter till avlastningar för dem. I Rinkeby pågår ett organisationsutvecklingsprojekt med stöd av Kompetensfonden. I projektet får 20 anhöriganställda en skraddarsydd grundutbildning. Undersköterskor och vårdbiträden utbildas också till handledare/mentorer för att stödja och handleda de anhöriganställda. Målsättningen med projektet är dels att höja kompetensen bland anhöriganställda, dels att på sikt underlätta nyrekrytering inom äldreomsorgen.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Rinkeby och Kista stadsdelsnämnders hemställan anses besvarade med vad som anförs i borgarrådets synpunkter.

2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att i kommande avtal se över anhöriganställningar enligt vad som anförs i borgarrådets synpunkter.

Stockholm den 12 oktober 2005

MARGARETA OLOFSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) och *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Anhörigas insatser inom äldre- och funktionshinderomsorgen är ovärderliga. Inte minst gäller det alla de som vårdar sina nära helt ideellt. Många får idag sin omvårdnad av anställda anhörigvårdare. För dessa människor innebär möjligheten att anställa anhöriga en ökad trygghet och valfrihet. Samtidigt visar en del granskningar av anhörigvården att det finns brister i denna. Det är därför viktigt att erbjuda kompetensutveckling för att säkerställa kvaliteten.

Vi delar stadsledningskontorets uppfattning att det inte är möjligt att endast tillåta stadsdelsförvaltningen att anställa anhöriga. Staden har slutit ramavtal med privata utförare och inget hindrar dessa att också kunna anställa anhöriga som utförare av beviljade insatser.

Vi vill understryka betydelsen av att såväl privata som kommunala omsorgsgivare ska kunna anställa anhörigvårdare. Privata och offentliga utförare måste självklart ges samma möjligheter och förutsättningar att verka inom omsorgen.

Stadens kontroll och granskning av att ställda krav och avtal följs måste emellertid intensifieras så att systemet inte används otillbörligt. Brister i vården måste avhjälpas genom ökad tydlighet när det gäller de krav som ställs på anhörigvården och genom en bättre kvalitetsgranskning – inte genom återkommunalisering och förbud.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Stadsdelsnämnderna i Kista respektive Rinkeby har båda gjort en framställan till kommunstyrelsen med en begäran om att kommunstyrelsen ska genomföra en översyn av hanteringen av anhöriganställningar.

Bakgrunden till stadsdelsnämndernas framställan är bland annat brister vad gällande anhöriganställdas kompetens och utförande av insatser som framkommit i uppföljningar av den öppna hemtjänsten. Rinkeby stadsdelsförvaltning skriver i sitt tjänsteutlåtande att de utifrån beskrivna förhållanden inte kan säkerställa en kvalitativ god vård och omsorg för de äldre som vårdas av anhöriga. Mot bakgrund av detta har Rinkeby stadsdelsförvaltning tagit beslut om riktlinjer för anhöriganställningar som bland annat innebär att stadsdelsförvaltningens äldreomsorg ska vara arbetsgivare för samtliga anhörigvårdare och ansvara för bedömningen av den anhöriges lämplighet för uppgiften.

Kista stadsdelsnämnd beslöt den 27 januari 2005 att

1. Godkänna förvaltningens redovisning om anhöriganställningar i stadsdelen.
2. Föreslå att kommunstyrelsen gör en översyn avseende hanteringen av anhöriganställningar.

Reservation anfördes av vice ordförande *Birgitta Wahlman m.fl.* (m), ledamot *Lotta Gravenius m.fl.* (fp) och ledamot *Carina Andersdotter Sommar m.fl.* (kd), *bilaga*.

Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 29 december 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Privata utförare i stadsdelen

Inom ramen för kundvalssystemet finns i nuläget totalt tretton privata hemtjänstföretag som är aktiva inom stadsdelen. Av de privata företagen är det fem som erbjuder omvårdnads- och serviceinsatser till boende i hela stadsdelen, ett företag som erbjuder motsvarande insatser endast till boende inom stadsdelsområdet Husby samt ett företag som erbjuder omvårdnads- och serviceinsatser samt ledsagning och avlösning till boende i hela stadsdelen. Tre företag utför insatser som ledsagning och avlösning och tre företag utför endast städtjänster.

Totalt är det 40 brukare under 65 år och 186 brukare över 65 år som valt sex av de sju företag som utför omvårdnads- och serviceinsatser i stadsdelen. Ett av företagen har den absolut största andelen av dessa brukare och utför därvid insatser åt 29 brukare under 65 år och 169 brukare över 65 år.

Endast två av de anlitade företagen använder anhöriganställda. Det ena företaget har en anhöriganställd för vardera ålderskategorin vilket innebär att anhöriganställning används i 12 % av ärendena. Det andra företaget har 14 anhöriganställda för åldersgruppen under 65 år och 52 för gruppen över 65 år, vilket innebär att företaget har anhöriganställda för drygt 33 % av sina brukare inom kundvalet.

Cirka sex personer, som endast har städinsats som bistånd, anlitar ett av de privata städföretagen som i stadsdelen inom ramen för kundvalsmodellen endast utför städinsatser.

Av enkäten kan i övrigt utläsas att cirka 13% av de anhöriganställda i privata företag har vårdbiträdesutbildning, att de anhöriganställda endast utför omvårdnadsinsatser och att kunskaperna i svenska i allt väsentligt är mindre goda. Viss kompetensutveckling erbjuds av företagen och då främst vårdrelaterad utbildning. I någon mån erbjuds även utbildning i svenska/vårdsvenska m.m.

Vidare framgår att ett av företagen har arbetsplatsträffar med anhöriganställda en gång per år, medan det andra företaget har sådana träffar en gång per månad. Dokumentation enligt soci-

altjänstlagen (SoL) sker. Företagen följer upp de anhöriganställdas arbetsinsatser genom hembesök, regelbundna telefonkontakter, vårdplan m m.

Hemstöd i stadsdelens egen regi

Enheten Öppet hemstöd inom avdelningen Äldre och funktionshindrade svarar för de hemtjänstinsatser som utförs inom ramen för stadsdelens egenregiverksamhet. Enheten har en grupp med inriktning mot äldre och en grupp med inriktning mot funktionshindrade.

Enheten Öppet hemstöd utför omvårdnads- och serviceinsatser hos 120 personer under 65 år och 214 personer över 65 år. För de två åldersgrupperna har stadsdelen 57 respektive 28 anhöriganställda, vilket innebär att anhöriganställningar används i drygt 23 % av ärendena.

Endast en av de anhöriganställda i kommunens regi har vårdbiträdesutbildning. De anhöriganställda utför endast omvårdnadsinsatser. Enhetens bedömning är att kunskaperna i svenska är mycket varierande från mycket goda till inga svenskkunskaper över huvud taget då kommunikationen får ske via tolk. Ofta är det brukarens bristande kunskaper i svenska som är anledningen till att en anhörig anställs för att utföra de biståndsbedömda insatserna. Någon direkt kompetensutveckling förekommer inte, men anhöriganställda får stöd och hjälp i frågor som rör lyftteknik, arbetsmiljö m m. Arbetsplatsträffar förekommer inte.

Uppföljning av anhöriganställdas arbetsinsatser sker via hembesök, telefonkontakt med brukare (riskanalys i enskilt hem). Ingen dokumentation utförs av anhöriganställda.

Ekonomisk ersättning

Av de två privata utförare som har anhöriganställda uppger det ena företaget att man lämnar en genomsnittliga ersättning om 135 kronor per timme och det företag som har flest anhöriganställningar uppger en genomsnittlig ersättning om 85 kronor per timme.

I enlighet med biståndsbeslut om insats för respektive brukare, ersätter förvaltningen de privata företagen utifrån de nivåersättningar som fastställts av staden centralt.

Den genomsnittliga ersättningen för anhöriganställda inom stadsdelens egenregiverksamhet uppgår till 84 kronor per timme. De nivåersättningar som stadsdelens egenregiverksamhet erhåller för utförda insatser har reducerats för vissa avdelningsgemensamma administrativa kostnader m m.

Nedan redovisas några exempel på nivåersättningar och beräknat överskott för de tre utförare som har anhöriganställda i sin verksamhet. Ju högre nivå desto större blir det beräknade överskottet. Huvudparten de brukare som har anhörigvårdare har biståndsbedömda höga nivåer, från nivå 10 och uppåt.

Till grund för beräkningarna nedan ligger medeltalet timmar i respektive nivå. Personalomkostnadstillägget har beräknats med 42%, vilket motsvarar personalomkostnadstillägget inom kommunen.

Privat utförare 1

Nivå Antal timmar i medeltal	Ersättning per timme till anhörig- anställd	Beräknad ersättning totalt per månad	Ersättning inkl soc avg 42%	Ersättning till utföra- ren från förvalt- ningen	Differens/ överskott per månad	Beräknat över- skott Per år
Nivå 6 12,95	135:-	1 748:-	2 483:-	3 245:-	726:-	9 150:-
Nivå 11 60,45	135:-	8 160:-	11 585:-	14 950:-	3 365:-	40 341:-
Nivå 13 90,75	135:-	12 251:-	17 397:-	21 695:-	4 298:-	51 579:-
Nivå 15 124,9	135:-	16 862:-	23 943:-	31 885:-	7 942:-	95 300:-
Nivå 17 196,9	135:-	26 582:-	37 746:-	46 735:-	8 989:-	107 871:-

Privat utförare 2

Antal timmar per mån	Ersättning per timme till anhörig- anställd	Beräknad ersättning totalt per månad	Ersättning inkl soc avg 42%	Ersättning till utföra- ren från förvalt- ningen	Differens/ överskott per månad	Beräknat över- skott per år
Nivå 6 12,95	85:-	1 101:-	1 563:-	3 245:-	1 682:-	20 183:-
Nivå 11 60,45	85:-	5 138:-	7 296:-	14 950:-	7 654:-	91 844:-
Nivå 13 90,75	85:-	7 714:-	10 954:-	21 695:-	10 741:-	128 898:-
Nivå 15 124,9	85:-	10 617:-	15 075:-	31 885:-	16 810:-	201 715:-
Nivå 17 196,9	85:-	16 737:-	23 766:-	46 735:-	22 969:-	275 630:-

Egenregiverksamheten

Antal timmar per mån	Ersättning per timme till anhörig- anställd	Beräknad ersättning totalt per Månad	Ersättning inkl soc avg 42%	Ersättning till utföra- ren från förvalt- ningen	Differens/ överskott per månad	Beräknat över- skott per år
Nivå 6 12,95	84:-	1 088:-	1 545:-	2 914:-	1 369:-	16 432:-
Nivå 11 60,45	84:-	5 078:-	7 210:-	13 442:-	6 232:-	74 778:-
Nivå 13 90,75	84:-	7 623:-	10 825:-	19 505:-	8 680:-	104 164:-
Nivå 15 124,9	84:-	10 492:-	14 898:-	28 670:-	13 772:-	165 263:-
Nivå 17 196,9	84:-	16 540:-	23 486:-	42 018:-	18 532:-	222 381:-

Som jämförelse kan nämnas att årskostnaden för ett vårdbiträde inom kommunal regi beräknas till cirka 290 tkr.

Förvaltningens synpunkter

Enlig vad som ovan redovisas kan konstateras att det ur utförarnas synpunkt, såväl för de privata som för egenregiverksamheten, är det ekonomiskt fördelaktigt att använda anhörganställda.

Det kan vidare konstateras att anhörganställda inte får utbildning, kompetensutveckling, handledning, arbetsplatsträffar m.m i den utsträckning som övriga anställda inom verksamheterna har möjlighet till.

Förvaltningen vill också peka på att det förekommer att brukare ansöker om att få en anhörig som utförare, men att ansökan inte bifalles bl a med anledning av att lämplig personal finns för uppdraget inom den egna verksamheten. Brukare har då avböjt insatser från kommunen och i stället vänt sig till privat utförare som anställt önskad anhörig för att utföra insatserna. Det är i sådana fall angeläget att vara uppmärksam på om huvudorsaken till önskan om att få en anhörigvårdare är att det inger en trygghet för brukaren eller om anledningen är att skapa ett arbetstillfälle för en anhörig. För yngre brukare är det inte heller alltid positivt ur utvecklingshänseende att ha en anhörig som vårdare, då en förbättring/utveckling hos brukaren kan innebära minskade insatser och därmed förlorad arbetsinkomst för den anhörganställda.

Enligt förvaltningens mening bör de resurser som är avsatta för äldre och funktionshindrade i stadsdelen optimalt komma dessa grupper till del. Utifrån vad som ovan redovisats framgår att det är ekonomiskt fördelaktigt att ha anhörganställda, i verksamheten. Beräknad kostnad för innehållet i en biståndsbedömd insats överstiger den ersättning som utgår till en anhörganställd. Differensen ger ett överskott för utföraren, men kommer kanske inte alltid brukaren till del som var avsikten. För egenregiverksamheten blir överskottet mindre med anledning av att enheten erhåller ett reducerat ersättningsbelopp per nivå.

I de fall en anhörganställning är aktuell inom stadsdelen bör, enligt förvaltningens mening, det vara kommunen som är arbetsgivare för den anhöriga. Förvaltningen ser inte att detta förhållande skulle innebära någon begränsning vad gäller brukarens valmöjlighet, då valet består i att få en anhörig som vårdare. Vem som är vårdarens arbetsgivare bör då vara av underordnad betydelse. Däremot kan användandet av anhörganställningar innebära att privata kundvalsutförare, vars koncept är att kunna tillgodose brukarnas behov av hjälp på deras eget språk, får det svårare att komma in på marknaden.

Det ekonomiska överskott som uppkommer om anhöriganställda används i verksamheten skulle, enligt förvaltningens mening, i mycket större utsträckning komma brukarna inom stadsdelens äldre och funktionshindrade till godo med förvaltningen som arbetsgivare för alla anhöriganställda. Förvaltningen anser vidare att det är mycket angeläget att stödet, möjligheten till utveckling, sammankomster och arbetsplatsträffar m m för de anhöriganställda utvecklas.

Förvaltningen har kännedom om att frågan om anhöriganställda diskuteras inom flera stadsdelar. Förvaltningen föreslår därför att kommunstyrelsen gör en översyn avseende hanteringen av anhöriganställningar.

Rinkeby stadsdelsnämnd beslöt den 3 mars 2005 att godkänna förvaltningens förslag och hemställa om att kommunstyrelsen ser över kriterierna för anhöriganställningar.

Reservation anfördes av ledamöterna *Dikran Dison* (kd) och *Victor Flores m.fl.* (fp), bilaga.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten *Kerstin Gustavsson m.fl.* (m), bilaga.

Rinkeby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 8 februari 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Kundvalsreformen

Kundvalsreformen, som infördes 2002, innebär att den äldre själv har rätt att välja och/eller byta utförare av hemtjänst. Denna reform har i Rinkeby inneburit att allt fler äldre väljer anhöriga som utförare. Denna anställningsform har framförallt kommit ifråga då behovet av hemtjänstinsatser med ordinarie hemtjänstpersonal medfört svårigheter beroende på språkproblem, men även att den äldre upplevt en stor osäkerhet inför den traditionella hemtjänsten. Både privata vårdgivare och förvaltningens äldreomsorgen har idag anhöriganställning som en alternativ vårdform.

Anhöriganställningar

Den öppna hemtjänsten i Rinkeby har under ett antal år varit organiserad i privat regi. Från och med 1 maj 2004 återgick verksamheten i kommunal regi. Vid övertagandet från den privata utföraren bestod hemtjänsten till största delen av anhöriganställningar. I oktober 2004 fanns ca 60 äldre personer med beviljad hemtjänst utförd av anhöriga. Dessa hemtjänstinsatser uppgick till ca 5000 timmar per månad vilket motsvarar 13 mkr på årsbasis beräknat utifrån 2004 års ersättningsnivåer för hemtjänst. Det finns anledning att tro att anhöriga som står inför valet att bli anställd som anhörigvårdare också styrs av att denna situation ger tillfälle till egen försörjning. Den anhöriga väljer idag själv arbetsgivare.

Uppföljning av privata utförarna

En uppföljning av de privata utförarnas verksamhet genomfördes av äldreomsorgens biståndshandläggare under våren 2004. Uppföljningens resultat redovisades i en rapport som överlämnades till stadsdelsnämnden i augusti 2004. Uppföljningen visade, att de flesta anhörigvårdare saknar adekvat kompetens och många har också dåliga kunskaper i svenska språket. Vidare framkom att många inte var tillräckligt insatta i vad uppdraget innebar och vilka specifika insatser som beviljats. Några vårdtagare har också uppgivit att de inte fått insatserna utförda under längre perioder på grund av att anhörigvårdaren varit sjuk eller bortrest.

Utifrån beskrivna förhållanden kan förvaltningens äldreomsorg idag inte säkerställa en kvalitativ god vård och omsorg för den äldre som vårdas av anhöriga. För att kunna hantera anhöriganställningarna korrekt enligt kundvalsavtalets syfte är det nödvändigt att utgå från klart fastlagda kriterier och riktlinjer. Sådana saknas idag.

Förslag till riktlinjer

Äldreomsorgen har utarbetat nedanstående förslag till riktlinjer utifrån de förutsättningar och behov som finns i stadsdelen.

För att förtydliga anställningsvillkoren föreslås nedanstående riktlinjer för anhöriganställningar ska gälla för staden:

- Förvaltningens äldreomsorg är arbetsgivare för samtliga anhörigvårdare och ansvarar för bedömningen om den anhörige är lämplig för uppgiften.
- Anhörigvårdarna innefattas av gällande villkor i kollektivavtalet.
- Anhörigvårdarna deltar i regelbundet återkommande personalmöten och erhåller den utbildning och handledning som krävs för uppdragets utförande.

Stadsdelens äldreomsorg har ansökt om medel från Kompetensfonden för genomförande av ett kompetensutvecklingsprojekt för anhörigvårdarna.

Kundvalsmodellen föreslås tydliggöras genom att följande tre alternativ inom öppna hemtjänsten kan beviljas som insats:

- Hemtjänst genom privat utförare
- Hemtjänst genom förvaltningens äldreomsorg
- Hemtjänst genom anhörigvårdare anställd av förvaltningens äldreomsorg

Den äldre som väljer anhörig som utförare har således gjort sitt kundval vilket således innebär anhörigvårdare i kommunal regi. Dock har den äldre rätt att byta/välja en ny utförare om han/hon inte längre önskar att den anhörige ska utföra insatserna.

Konsekvenser

Genom införande av ovanstående riktlinjer ges ökad möjlighet för förvaltningen att följa upp beviljade insatser och säkerställer på detta sätt en kvalitetsmässig god vård. Anhörigvårdarna erbjuds anställningsvillkor i enlighet med gällande kollektivavtal.

Förvaltningens förslag

Föreliggande förslag till riktlinjer för anhöriganställningar bör behandlas och beslutas i Kommunstyrelsen i syfte att förbättra anhörigvårdarnas anställningsförhållanden och att säkerställa en kvalitetsmässig god vård och omsorg för de äldre.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret, kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning samt kommunstyrelsens pensionärsråd.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 20 maj 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar Kista och Rinkeby stadsdelsnämnders uppfattning att det är angeläget att de kvalitetsbrister som framkommit i stadsdelsförvaltningarnas uppföljningar av hemtjänsten åtgärdas. Staden har ansvar för att säkerställa att den som får insatser genom stadens äldreomsorg ska vara garanterad en god och säker omvårdnad. Detta ansvar gäller alla beviljade insatser oavsett om de utförs av stadsdelsförvaltningen, en privat utförare eller anhöriga.

Kvalitetsuppföljningar inom hemtjänsten

Kommunfullmäktige har gett kommunstyrelsen i uppdrag att utarbeta riktlinjer för kvalitetsuppföljning av hemtjänst, ledsagning och avlösning. I egenskap av beställare av tjänster från kommunala och privata aktörer, ska staden genom uppföljningen få ett instrument för att kontrollera att tjänsterna håller godtagbar kvalitet. Genom återkoppling av uppföljningen får utförarna av tjänsterna information om styrkor, svagheter och angelägna förbättringsområden. Genom att syste-

matisk följa upp och jämföra verksamheten hos de olika utförarna kan staden också ge bättre information till brukare som står i en valsituation.

Enligt stadsledningskontorets mening kan många av de brister som framkommit i Rinkeby och Kista stadsdelsförvaltningars uppföljningar förhindras genom förbättrade och kontinuerliga uppföljningar. En förutsättning är dock att det också görs uppföljningar av att de brister som påvisats också åtgärdats av ansvarig arbetsgivare. Det är stadsledningskontorets uppfattning att en god och säker äldreomsorg ska vara säkerställd om insatser utförs i enlighet med stadens krav på utförare av äldreomsorg.

Resultaten av uppföljningarna kommer också att utgöra värdefulla underlag vid kommande ramavtalsupphandlingar inom ramen för kundvalet. Det kan också visa sig vara sig nödvändigt att i kommande upphandling se över de kvalitetskrav som ställs på utförarna vad gäller personalens kompetens och utförande av insatserna.

Den enskildes valmöjligheter

Genom kundvalet har de som beviljas hemtjänst i Stockholms stad möjlighet att välja mellan ett antal utförare. Tidigare har språksvårigheter varit den vanligaste orsaken till anhörganställningar. Idag finns de flesta språkgrupper representerade bland äldreomsorgens personal både inom egen regi och bland de privata utförarna.

Det finns ett stort antal anhöriga som utför ett viktigt arbete inom äldreomsorgen och i en del fall är en anhörganställning den bästa lösningen för alla parter. Utgångspunkten måste dock vara att de vård- och omsorgsinsatser som staden beviljar som bistånd i första hand ska utföras av anställd personal med omvårdnadskompetens. Den enskildes önskemål ska tillmötesgå så långt det är möjligt, men ytterst är det arbetsgivaren som bedömer om det är aktuellt med en anhörganställning. Det är också en viktig uppgift för biståndshandläggarna att redovisa för den enskilde vilka valmöjligheter som finns.

Anhörganställningar

Enligt Stockholms stads riktlinjer för prövning av bistånd för socialtjänstens omsorg av äldre (2002) har den enskilde som fått beslut om bistånd i form av hemtjänst möjlighet att begära en anhörig som utförare av insatserna. Anhörganställning är inte en form av insats utan det är arbetsgivaren som avgör om en anställning är lämplig. I riktlinjerna anges att det är stadsdelsförvaltningen som prövar om det är lämpligt med en anställning men genom kundvalet har den enskilde möjlighet att välja annan utförare av beviljade insatser än stadsdelsförvaltningen.

Möjligheten att önska en anhörig som utförare av insatser är i grunden inte en del i kundvalet. Anhörganställningar fanns redan innan kundvalsmodellen infördes i Stockholms stad. I samband med kommande revidering av stadens riktlinjer för prövning av bistånd för socialtjänstens omsorg av äldre och funktionshindrade kommer också riktlinjerna för anhörganställningar att ses över.

Stadsledningskontoret har förståelse för att berörda stadsdelsnämnder känner oro för att de inte alltid kan garantera kvaliteten på den vård och omsorg som utförs av anhöriga. Enligt stadsledningskontorets uppfattning är det dock inte möjligt att endast tillåta stadsdelsförvaltningen att anställa anhöriga. I de ramavtal som staden slutit med privata utförare finns det inget som hindrar utföraren från att anställa anhöriga som utförare av beviljade insatser. Stadsledningskontoret anser inte heller att en sådan åtgärd skulle vara den bästa lösningen på de problem som beskrivits.

Det primära måste vara att arbetsgivaren, oavsett det är stadsdelsförvaltningen eller en privat utförare, försäkrar sig om att den anställda har den kompetens som krävs för arbetet och att den anställda får stöd, handledning och kompetensutveckling i sitt arbete. För att den anställda ska kunna tillgodogöra sig nödvändig information, t.ex. vilka insatser som ska utföras, hur dokumentation ska utföras, samverkan med andra aktörer m.m. är det nödvändigt att vederbörande behärskar svenska språket, både i tal och i skrift. Dessa krav gäller alla anställda inom stadens äldreomsorg inklusive anhörganställda.

Arbetsgivarens ansvar

Enligt de uppföljningar som gjorts i Kista och Rinkeby stadsdelsnämnder har endast ett fåtal av de anhöriganställda utbildning för det arbete de utför. Många anhöriganställda har också förhållandevis ofta bristande kunskaper i svenska språket. Vidare framgår att de anhöriganställda sällan får kompetensutveckling, handledning, kontinuerliga personalmöten, lönesamtal etc. I uppföljningen framgår också att det är relativt vanligt att arbetsplaner saknas och att många av de anhöriganställda efterfrågar mer struktur i sitt arbete.

Om arbetsgivaren med hänsyn till kompetens och språkkunskaper bedömer det lämpligt med en anhöriganställning är det också arbetsgivarens ansvar att denne får den information och de kunskaper som krävs för att utföra insatserna.

Den som är anhöriganställd har dubbla roller och det är viktigt att den får stöd av arbetsgivaren för att hantera detta. I Rinkeby stadsdelsförvaltnings uppföljning av hemtjänstinsatser framgår att anhöriganställda ofta har svårt att dra gränsen mellan det arbete den ska utföra enligt biståndsbeslutet och den enskildes önskemål om vad den önskar hjälp med. Detta innebär dels att den anhöriganställda upplever att den utför mer arbete än den får betalt för men också att den s.k. vardagsrehabiliteringen ibland åsidosätts. Det kan sannolikt vara svårare för en anhöriganställd att sätta gränsen vid ”hjälp till självhjälp” och att uppmuntra den enskilde äldre att utföra sysslor i rehabiliteringssyfte än vad det är för ordinarie personal i hemtjänsten. Också det faktum att den anhöriganställda ofta saknar utbildning medför att det vanligtvis saknas kunskaper om vad ett rehabiliterade förhållningssätt innebär.

Det är också en viktig uppgift för arbetsgivaren att ta vara på de anhöriganställdas kunskaper och erfarenheter. Ett exempel på detta är det organisationsutvecklingsprojekt som Rinkeby stadsdelsförvaltning driver med stöd av kompetensfonden. I projektet får 20 anhöriganställda en ”skräddarsydd” grundutbildning. Tolv undersköterskor och vårdbiträden inom äldreomsorgens egen regiverksamhet utbildas också till handledare/mentor för att stödja/handleda de anhöriganställda under projektiden. Målsättningen med projektet är dels att höja kompetensen bland anhöriganställda dels att på sikt underlätta nyrekrytering inom äldreomsorgen.

Stadsledningskontoret vill dock understryka att anhöriganställningar inte är avsedda att användas som en arbetsmarknadsåtgärd. För många, i synnerhet yngre kvinnor, kan de dessutom utgöra ett hinder för att komma in på den ordinarie arbetsmarknaden och därmed etablera sig i det svenska samhället.

Anhöriganställning som anställningsform

Enligt uppgifter från Kista och Rinkeby stadsdelsförvaltningar är de flesta av stadsdelsförvaltningens anhöriganställda anställda enligt det kollektivavtal som reglerar lön och anställningsvillkor för personlig assistent och anhörigvårdare (PAN 05).

PAN-avtalet är avsett att tillämpas i samband med att en person beviljats personlig assistent enligt gällande sociallagstiftning (lagen om stöd och service till funktionshindrade, LSS). Huvudprincipen är att de personer som rekryteras genom kommunens medverkan som personlig assistent ska anställas enligt gällande anställningsvillkor i ”Huvudöverenskommelsen om lön och allmänna anställningsbestämmelser” (HÖK).

Anställning enligt PAN-avtalet ska bara ske om vederbörande anställs på anmodan av brukaren, utan att kommunen kunnat påverka urvalet av sökande, och då den anställda saknar omvårdnadskompetens eller inte ställer sig till förfogande för andra uppgifter. Om den anhöriga ska anställas delar hushåll med brukaren anställs vederbörande som anhörigvårdare.

En anställning enligt PAN-avtalet är tidsbegränsad och upphör då vårduppdraget upphör. Den anställda har då ingen företrädesrätt till återanställning enligt § 25 LAS. Arbetstagaren erhåller lön per arbetad timme. Arbetstidslagen (ATL) gäller inte anhörigvårdare vilket innebär att arbetstiden kan uppgå till högst 52 timmar/vecka. Anhörigvårdare har heller inte rätt till ersättning för arbete på obekvämt arbetstid.

Kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning beslöt den 2 september 2005 följande.

Äldreomsorgsberedningen beslöt föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. tillstyrka stadsledningskontorets tjänsteutlåtande
2. uppdra åt stadsledningskontoret att utreda möjligheten att i kommande avtal se över "anhöriganställdas" arbetssituation enligt nedan.

Anhöriganställningar är, när allt fungerar som det ska, en mycket bra vårdform som tillgodoser den enskildes önskemål. En fråga som dock ofta glöms bort i dessa sammanhang är riskerna med anhöriganställning, när det gäller integrationsaspekten. Det finns signaler om att unga invandratjejer, mer eller mindre mot sin egen vilja, anställs som anhörigvårdare. Detta leder till att dessa unga tjejer inte kan studera och inte kan lära sig språket på ett bra sätt. De integreras sammanfattningsvis inte i det svenska samhället. Dessa aspekter måste såväl äldreomsorgsberedningen och kommunstyrelsen som stadsdelsnämnderna ha i åtanke vid de fortsatta diskussionerna kring anhöriganställningar. Mycket man tar upp via Kista och Rinkeby stadsdelsnämnder är åtgärder just för denna anhöriggrupp och säkert befogat.

Enligt stadsledningskontorets uppfattning är det dock inte möjligt att endast tillåta stadsdelsförvaltningen att anställa anhöriga enligt nuvarande avtal. Om en förändring ska göras så att enbart kommunen ska kunna anställa anhöriga måste en förändring av avtalet göras och en förändring av riktlinjerna. Det avgörande är dock inte att alla ska anställas via kommunen av de anhöriga.

I kommande avtal med utförare inom hemtjänsten ska det krävas att utföraren kollar upp med den som blir vårdad att den önskar att vårdas av sin anhörige och att den anhöriganställda har omvårdnadskompetens och tillräckliga språkkunskaper i svenska. Den anställda måste kunna tillgodogöra sig information t.ex. vilka insatser som ska utföras, hur dokumentation ska utföras, samverkan med andra aktörer m.m. och måste därför behärska svenska språket både i tal och skrift. Det är inte möjligt att kräva vårdbiträdes eller undersköterskeutbildning men det är fullt möjligt att kräva regelbundna arbetsplatsträffar och att de anhöriganställda får stöd och fortbildning. Regelbunden uppföljning av att utföraren lever upp till avtalet måste också göras av stadsdelen.

Reservation anfördes av *Ewa Samuelsson* (kd), *Margareta Björk* (m) och *Helen Jäderlund Eckardt* (fp) hänvisade till sitt yrkande, se bilaga.

Kommunstyrelsens pensionärsråd beslöt den 2 juni 2005 att tillstyrka stadsledningskontorets förslag till beslut i tjänsteutlåtande 2005-05-20.

RESERVATIONER M M

Kista stadsdelsnämnd

Reservationen av vice ordförande Birgitta Wahlman m.fl. (m), ledamot Lotta Gravenius m.fl. (fp) och ledamot Carina Andersdotter Sommar m.fl. (kd) är av följande lydelse.

Moderaternas, folkepartiets och kristdemokraternas förslag till beslut

1. Kista stadsdelsnämnd godkänner inte stadsdelsförvaltningens redovisning angående anhöriganställda i stadsdelen emedan den är ett påhopp på den fria företagsamheten samt de anhöriganställdas rätt till god arbetsmiljö
2. Kista stadsdelsnämnd föreslår inte att Kommunstyrelsen gör en översyn avseende hanteringen av anhöriganställningar då underlaget är så bristfälligt
3. Kista stadsdelsnämnd uttalar vidare att:

I föreliggande tjänsteutlåtande redovisas en genomgång av anhöriganställningar inom kommunal respektive privat drift. I redovisningen framkommer att de privat anställda anhörigvårdarna på punkt efter punkt har en bättre arbetsmiljö än de kommunalanställda dito. Utbildning, kompetensutveckling, arbetsplatsträffar, dokumentation och uppföljning fungerar mycket bättre hos de privata företagen än hos kommunen. Slutsatsen man drar är dock att man ska avskaffa de privata företagens möjlighet att anställa anhörigvårdare!

Här har vi nyligen fått en av USK genomförd genomgång av de kommunala och privata fritidshemmen – som visade på att de privata fritidshemmen både för barnen, för föräldrarna och faktiskt även för de anställda var skyhögt bättre än de kommunala. Detta trots att en hel del av kommunens schablon för både daghem, fritidshem och skolor används för kultur, personalutbildning och föräldrastöd som bara kommer de kommunala verksamheterna till del – trots att föräldrar till barn i enskilda verksamheter betalar lika mycket skatt som alla andra. När ska vi medborgare och skattebetalare fritt kunna få ta del av de fördelar som privat, enskild drift borde kunna innebära? Andra undersökningar visar att friskolor både är bättre än kommunala, samt höjer kvaliteten även på de kommunala skolorna. Kommunen har även sett att brukare verkligen uppskattar sin möjlighet att fritt få välja utförare inom äldre- och handikappområdet. Så varför detta?

I förvaltningens förslag kan man till sin oerhörda förvåning läsa att trots att många medborgare vill välja en anhörig som vårdare, så ska detta nekas! Man skriver att det äldre och funktionshindrade vill välja en anhörig, men nekas eftersom kommunen har andra anställda man istället vill skicka dit, och när brukaren då istället i sin nöd vänder sig till en privat utförare som låter brukaren välja själv, så ska detta stoppas.

Enligt förvaltningen kan den anhörige då istället vara anställd av kommunen. Men där jobbar ju redan andra personer så några lediga tjänster för de anhöriga finns inte. Moment 22! Dessutom skriver man att vem som är vårdarens arbetsgivare ”bör vara av underordnad betydelse”. Nej, eftersom de privata firmorna ger sina anställda betydligt bättre arbetsvillkor samt har en högre kvalitet så detta är av stor betydelse.

Men än mer uppseendeväckande är förvaltningens resonemang kring företagens eventuella lönsamhet. Det tillhör grundläggande kunskap inom grundläggande företagsekonomi att ett privat företag med sitt ”överskott” har att betala semesterersättning, försäkring, pensionsförmåner, kompetensutveckling, vikarier, sjuklön med mera. Samt att det för den privata företagaren finns en stor inbyggd ekonomisk risk att överhuvudtaget anställa någon, dessutom kostar administration, lönehantering, bokföring och revision. När allt detta är betalat måste företagaren dels få ut en egen rimlig lön, ersättning för kostnader & utlägg, samt har faktiskt rätt att få ta ut en vinst; ränta på insatt kapital. Denna ”vinst” beskattas dessutom hårt socialdemokraternas Sverige. Vi

ska vara glada över att någon överhuvudtaget vill vara företagare idag! Sedan kan man ju fråga sig varför i så fall förvaltningen enligt samma ärende tillåts göra "vinst" på varje vårdtagare? Är ersättningen från stadshuset överlag för hög? Eller använder förvaltningen "överskottet" på samma sätt som företagen, dvs högst normala kostnader?

Om det sedan finns andra problem med att använda sig av anhöriganställda – vilket det säkert kan finnas både för det anställde och brukaren – bör dessa diskuteras och lösas för sig. Men detta generalangrepp mot den enskilde brukaren valfrihet eller företags möjlighet att överhuvudtaget existera är den mest flagranta text vi sett på länge.

Rinkeby stadsdelsnämnd

Reservationen av ledamöterna Dikran Dison (kd) och Victor Flores m.fl. (fp) har följande lydelse.

Förslag till beslut

1. att ärendet återremitteras
2. att förvaltningen får i uppdrag att återkomma till nämnden med ett mer detaljerat förslag till lösning för anställningsformer mellan stadsdelen eller privata utförare av äldreomsorg, och anhörigvårdare
3. att förvaltningen får i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag på vilka kunskapskrav och andra krav som ska vara uppfyllda för att en person ska anställas som anhörigvårdare. Det framgår av ärende att många äldre väljer anhöriga som utförare på grund av språksvårigheter eller kulturskillnader. Det är viktigt att kunna ge den trygghet som den äldre kräver. Hur förvaltningens kommer att kunna tillgodose dessa behov, framgår inte av förslaget. Äldreomsorgen har åtagit sig att ta hänsyn till varje individs behov och önskemål vid bedömning och utförande av insatserna. I detta innefattas vad som uttrycks av vårdtagaren själv såväl som anhörig eller gode man
4. att därutöver anföra

Anhörigas insatser inom äldreomsorgen är ovärderliga. Många äldre Rinkebybor får i dag sin omvårdnad av anställda anhörigvårdare. För många innebär möjligheten att anställa anhöriga en ökad trygghet och valfrihet. Samtidigt visar granskningar av anhörigvården att det i flera fall finns betydande brister i denna.

Vi vänder oss mot förslaget att anhörigvårdare endast skall kunna anställas av stadsdelsförvaltningen. Även fortsättningsvis skall det vara möjligt för privata utförare att anställa anhörigvårdare. Privata och offentliga utförare måste självklart ges samma möjligheter och förutsättningar att verka inom äldreomsorgen och anställa anhörigvårdare.

Stadens kontroll och granskning av att ställda krav och avtal följs måste emellertid intensifieras så att systemet inte används otillbörligt. En översyn av riktlinjer och kriterier för anhöriganställda är därför nödvändig. Vi instämmer i förvaltningens förslag om att hemställa **till** kommunstyrelsen om en översyn av riktlinjerna för anhöriganställningar.

Dock finns i förvaltningens förslag en rad outhärdade frågetecken för vad ett övertagande av anhöriganställda i förvaltningens regi skulle få för konsekvenser, såväl för stadsdelen som för de äldre och de anhöriganställda. Vilket anställningsförhållande ska exempelvis råda mellan förvaltningen och den anhöriganställda? Vi efterlyser också konkreta förslag på vilken typ av kunskapskrav som ska ställas på anhöriganställda.

Det särskilda uttalandet av ledamoten Kerstin Gustavsson m.fl. (m) är av följande lydelse.

Förslag till beslut

1. att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anföra följande:

Anhörigas insatser inom äldreomsorgen är ovärderliga, även fortsättningsvis skall det vara möjligt för privata utförare att anställa anhörigvårdare.

Stadens kontroll och granskning av, att ställda krav och avtal följs måste emellertid intensifieras, så att systemet inte används otillbörligt.

Lika riktlinjer bör tillämpas över hela staden.

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Reservation av Ewa Samuelsson (kd), Margareta Björk (m) och Helen Jäderlund Eckardt (fp) enligt följande

Förslag till beslut

1. i huvudsak bifalla förvaltningens förslag
2. samt att därutöver anföra

Anhörigas insatser inom äldre- och funktionshinderomsorgen är ovärderliga. Inte minst gäller det alla de som vårdar sina nära helt ideellt. Många får idag sin omvårdnad av anställda anhörigvårdare. För dessa människor innebär möjligheten att anställa anhöriga en ökad trygghet och valfrihet. Samtidigt visar en del granskningar av anhörigvården att det finns brister i denna. Det är därför viktigt att erbjuda kompetensutveckling för att säkerställa kvalitet.

Vi delar stadsledningskontorets uppfattning att det inte är möjligt att endast tillåta stadsdelsförvaltningen att anställa anhöriga. Staden har slutit ramavtal med privata utförare och inget hindrar dessa att också kunna anställa anhöriga som utförare av beviljade insatser.

Vi vill understryka betydelsen av att såväl privata som kommunala omsorgsgivare ska kunna anställa anhörigvårdare. Privata och offentliga utförare måste självklart ges samma möjligheter och förutsättningar att verka inom omsorgen.

Stadens kontroll och granskning av att ställda krav och avtal följs måste emellertid intensifieras så att systemet inte används otillbörligt. Brister i vården måste avhjälpas genom ökad tydlighet när det gäller de krav som ställs på anhörigvården och genom en bättre kvalitetsgranskning – inte genom återkommunalisering och förbud.